

1 Hyvinvointi ja aktiivisuus

Hyvinvointi ja aktiivisuus-ohjelma koostuu kolmesta pääteemasta:

1. Terve ja hyvinvoiva kaupunkilainen
2. Osaava ja oppiva kaupunkilainen
3. Aktiivinen kaupunkilainen

Terve ja hyvinvoiva kaupunkilainen -osiossa on kuvattu väestön kestävään hyvinvointiin liittyvät tavoitteet, tuottavuuden parantaminen ehkäisevällä työllä sekä palveluiden kehittäminen vaikuttavilla ja asiakaskeskeisillä palveluprosesseilla.

Osaava ja oppiva kaupunkilainen -osiossa on kuvattu kaupungin henkilöstöön ja Sivistystoimialan palveluverkkoon liittyvät linjaukset, kaupunkilaisten elinikäisen oppimisen tukemisen keinot sekä vieraskielisen väestön potentiaalin valjastamisen ja kielitaidon kehittymisen tavoitteet.

Aktiivinen kaupunkilainen -osiossa on kuvattu keinot ja tavoitteet, joilla kaupunkilaisten vapaa-ajan aktiivisuutta voidaan lisätä. Osiossa keskitytään omatoimisuuden ja itsepalvelun kasvattamiseen, palveluohjauksen kohdistamiseen, vanhoista toimintatavoista luopumiseen ja palvelujen uudistamiseen sekä kehittämiseen yhteistyössä kansalais- ja järjestötoiminnan kanssa. Osiossa painotetaan myös osallisuuden kasvattamista suunnittelussa, toteutuksessa ja päätöksenteossa sekä kulttuurikaupungin aseman vahvistamista.

Pääteemojen alla on kuvattu strategiaprossin tuloksena syntyneet keskeiset strategiset linjaukset. Kukin linjaus näkyy omana alaotsikkonaan, jonka alla kerrotaan linjauksen keskeinen ajatus. Linjauksia tarkennetaan konkreettisempien alatavoitteiden muodossa.

2.1. Terve ja hyvinvoiva kaupunkilainen

Kaupungin toiminnan päämääränä on kaupunkilaisten kestävä hyvinvointi. Väestön ikääntyminen, työttömyys, hyvinvointiin liittyvien ongelmien kasaantuminen, **liikkumattomuus** ja resurssien oikea kohdentaminen ovat esimerkkejä toimintaympäristöön liittyvistä haasteista, joiden ratkaiseminen edellyttää kokonaisvaltaista toimintatapojen muutosta. Kaupungin palvelurakennetta on muutettava siten, että kallis erityistyö ja korjaava työ vähenevät ja toimintaa suunnataan mahdollistavaan ja ehkäisevään työhön. Palvelumuotoilulla parannetaan erityisesti paljon palveluja käyttävien palveluketjuja. Kun investoidaan oikealla tavalla ehkäiseviin, tarpeenmukaisesti monialaisiin ja yhteen sovitettuihin palveluihin, syntyy sekä hyvinvointihyötyjä että taloudellisia säästöjä.

Palvelut järjestetään **ehneiden ja** vaikuttavien palveluketjujen avulla siten, että asiakaspalvelu on toiminnan keskiössä. Palveluja toteutetaan kiinteässä ja laajassa yhteistyössä eri toimijoiden kanssa. **Palveluiden järjestämisessä varaudutaan väestönkasvuun ja palvelutarpeen muutoksiin.**

Asukkaiden terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen on keskeinen tehtävä myös tulevaisuuden kunnassa. Terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen nähdään myös taloudellisesti kannattavaksi investoinniksi tulevaisuuteen. Valmistautuminen tulee käynnistää.

2.1.1. Luodaan puitteet hyvinvoinnille laaja-alaisella yhteistyöllä

Hyvinvointiin kuuluvat riittävä elintaso, yhteisöllisyys, itsensä toteuttamisen muodot sekä ihmisen kyky ja halu käyttää omia voimavarojaan. Kaupunki ei ole ainoastaan palveluiden tarjoaja vaan myös mahdollistaja. Ihmisiltä voidaan edellyttää entistä enemmän aktiivisuutta ja vastuullisuutta itsestään ja yhteisöstään. Kaupungin tehtävänä on luoda puitteet, joissa yksilöt, yhteisöt ja järjestöt pääsevät osallistumaan ja tuottamaan tarpeitaan vastaavia palveluja ja toimintaa. Oma-aloitteisuutta tuetaan ja kuntalaisten tietoisuutta tarjolla olevista mahdollisuuksista lisätään. **Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on jatkossakin kunnan lakisääteinen tehtävä riippumatta sote- ja maakuntauudistuksen toteutumisesta.**

Alatavoitteet:

- Poikkihallinnollinen ja laaja-alainen kaupungin ja sen palvelujen suunnittelu toteutetaan kumppanuudessa eri toimijoiden kanssa huomioiden eri ikä- ja asiakasryhmien tarpeet.
- Palveluja kohdennetaan eri alueille ja asiakasryhmille tarvelähtöisesti.
- Kaupungin asukkaiden, asiakkaiden ja kumppanien voimavarat otetaan käyttöön luomalla toimiva palveluohjausmalli, joka toteutetaan ajasta ja paikasta riippumattomasti osana monikanavaista asiakaspalvelua.
- ~~Palveluohjauksen kehittämisessä hyödynnetään ulkopuolisia yhteistyökumppaneita.~~
- Kolmannen sektorin palveluntuottajien toimintaedellytyksiä vahvistetaan kumppanuuksilla ja avustuspolitiikan uudistamisella strategian tavoitteita tukeviksi. **Lisäksi kaupungin omaa toimintaa ja tehtäviä arvioidaan jatkuvasti ja soveltuvia toimintoja voidaan siirtää kolmannen sektorin toimijoiden toteutettavaksi kumppanuuteen perustuen.**
- ~~Kaupungin omaa toimintaa ja tehtäviä arvioidaan jatkuvasti ja soveltuvia toimintoja voidaan siirtää kolmannen sektorin toimijoiden toteutettavaksi kumppanuuteen perustuen.~~
- Kaikki kaupungin tilat arvioidaan laajemman hyödyntämisen näkökulmasta. **Kaupungin hallinnoimia sisä- ja ulkotiloja avataan kuntalaisten sekä yhteisöjen käyttöön ja niiden käyttöä helpotetaan.**

- ~~Kaupungin hallinnoimia sisä- ja ulkotiloja avataan kuntalaisten sekä yhteisöjen käyttöön ja niiden käyttöä helpotetaan.~~
- Varaudutaan maahanmuuttajien määrän kasvuun toimialojen yhteistyönä asumisen, peruspalvelujen joustavuuden ja turvallisuuden näkökulmista.
- **Kaikille kuntalaisille mahdollistetaan hoidettu, terveellinen, esteetön ja turvallinen elin- ja toimintaympäristö, joka tukee arjessa pärjäämistä, aktiivisuutta ja yhteisöllisyyttä.**
- **Puututaan pahoinvoinnin juurisyihin kuten yksinäisyys ja liikkumattomuus sekä ehkäistään sosiaalista syrjäytymistä ja polarisaatiota.**
- **Valmistautuminen sote- ja maakuntauudistukseen edellyttää kaupunkitasoisen poikkihallinnollisen yhteistyön lisäksi alueellisen yhteistyön vahvistamista**

2.1.2. Lisätään tuottavuutta tekemällä ehkäisevästä työstä kaiken toiminnan kivijalka

Ehkäisevä työ on toimintaa ongelmatilanteiden välttämiseksi sekä yksilön ja yhteisön varhaista vastuunottoa itsestään ja muista. Ajoissa annetut ja hyvin kohdennetut peruspalvelut ovat hyvää ehkäisevää työtä. Kun oikealla tavalla sijoitetaan ehkäiseviin, tarpeenmukaisesti monialaisiin ja yhteen sovitettuihin palveluihin, syntyy sekä hyvinvointihyötyjä että taloudellisia hyötyjä. Oikea-aikainen ja oikean tasoinen palvelu vähentää korjaavien ja erityispalvelujen tarvetta ja siten kustannuksia. Ehkäisevä työ pohjautuu monialaiseen kumppanuuteen ja luo hyvinvointia kuntalaisille.

Alatavoitteet:

- Ehkäisevä työ laajennetaan osaksi kaikkea asiakastyötä. Palveluketjuja kehitetään toimivammiksi ja vaikuttavammiksi lisäämällä ehkäisevän työn osuutta ja painottamalla avopalveluja.
- Parannetaan riskiryhmien kykyä edistää omaa terveyttään ja hyvinvointiaan lisäämällä tietoon perustuvaa palveluiden kohdentamista.
- Palveluketjuja kehitetään toimivammiksi ja vaikuttavammiksi lisäämällä ehkäisevän työn osuutta ja painottamalla avopalveluja.
- Vahvistetaan alueellista yhteistyötä ja palveluohjausta. **Rakennetaan yhdyspinnat ja palveluketjut sote- ja maakuntauudistukseen valmistautuessa.**
- Kehitetään asiakkuuksien hallintaa parantamalla asiakastiedon hyödyntämistä palveluprosessien kehittämisessä.
- Palveluita järjestetään uudella tavalla hyödyntämällä digitaalisten ajasta ja paikasta riippumattomien palvelujen osuutta sekä palvelusetelien käyttöä.
- Innovaatioiden syntymistä edistetään ja niitä hyödynnetään kuntalaisten palvelutarpeiden tyydyttämisessä.
- Palvelujen kehittämisessä hyödynnetään kokemuseräistä asiantuntijuutta.
- Otetaan kokeiluna käyttöön sosiaalinen luototus ja arvioidaan sen vaikutukset.

2.1.3. Luodaan parempia palveluita kehittämällä vaikuttavia asiakaskeskeisiä palveluprosesseja

Mahdollistavaan ja ehkäisevään työhön investoiminen ei kokonaan poista erityis- ja korjaavien palveluiden tarvetta. Kehittämällä ja uudistamalla erityis- ja korjaavia palveluja toiminta tehostuu ja vaikuttavuus paranee. Palvelumuotoilulla on tärkeä merkitys erityisesti paljon palveluja käyttävien asiakkaiden palveluketjujen suunnittelussa ja toteuttamisessa. Palvelumuotoilun keskeisenä tavoitteena on varmistaa yhdessä asiakkaiden kanssa tapahtuvan kehittämisen kautta niin, että palvelu vastaa yhtäältä asiakkaiden tarpeita ja toisaalta kaupungin omia strategisia tavoitteita.

Alatavoitteet:

- Korjaavat ja erityispalvelut järjestetään tehokkaasti, oikea-aikaisesti ja vaikuttavasti.
- ~~Lastensuojeluun vastataan ensisijaisesti ennaltaehkäisevien toimenpiteiden, perhetyön sekä avo-
huollon keinoin.~~
- **Perheiden ongelmiin tarjotaan apua mahdollisimman varhain, jotta lastensuojelun tarve vähenee. Perheiden rooli sosiaalityössä ja lastensuojelussa vahvistuu.**
- Sijaishuollossa tavoitteena on löytää entistä suuremmalle osalle lapsia sijaisperheitä, jotta laitossi-
joitusten tarve vähenee.
- ~~Vanhustenhuollossa jatketaan palvelurakenteen muuttamista~~ **Vanhuspalveluissa jatketaan palve-
lurakenteen keventämistä siirtämällä painopistettä** laitoshoidosta tehostettuun palveluasumiseen
sekä koti- että omaishoidon tukemiseen.
- ~~Perusterveydenhuollon toimintaa vahvistetaan ja erikoissairaanhoidon hoitoketjujen toimivuus
varmennetaan oikea-aikaisen ja tehokkaan sairaalahoidon turvaamiseksi.~~
- **Perusterveydenhuollon toimintaa vahvistetaan vastaamaan kaupunkilaisten perustasoisten ter-
veyspalveluiden tarvetta. Erikoissairaanhoidon hoitoketjujen toimivuus turvataan, jotta sairaala-
hoito toteutuu oikea-aikaisesti ja tehokkaasti ja kotiutuminen on mahdollista heti kun terveyden-
tila sen sallii.**
- Luodaan uusia toimintamalleja erityisryhmien tarpeiden hoitamiseen.
- Kehitetään ja laajennetaan yhteisvastaanottomallia, jossa asiantuntijat yhdessä asiakkaan kanssa
etsivät ratkaisua erityisesti paljon palveluja käyttävien ongelmatilanteisiin. **Mielenterveysongel-
mien hoitoon tarjotaan riittävät matalan kynnyksen palvelut.**
- Kehittämistyössä hyödynnetään kotimaista ja ulkomaista tutkimus- ja vertailutietoa entistä
enemmän.
- Vertaisryhmätoimintaa ja asiakkaiden osallisuutta vahvistetaan.
- Asiakaskeskeisiä palveluketjuja kehitetään palvelumuotoilun avulla yhteistyössä asiakkaiden
kanssa.

2.2. Osaava ja oppiva kaupunkilainen

Varhaiskasvatuksen ja koulutuksen toteuttaminen ovat kaupungin perustehtäviä sekä kilpailukyvyn edellytys **myös tulevaisuuden kunnassa. Uudessa kunnassa sivistystehtävän merkitys tulee korostumaan.** Koulutuksen vastaaminen yksilöiden erilaisiin henkilökohtaisiin tarpeisiin, globaalin talouden murrokseen liittyviin työelämän muutoksiin, teknologiseen murrokseen ja elinikäiseen oppimiseen kuuluvat asiat ovat esimerkkejä toimintaympäristöön liittyvistä haasteista. Haasteisiin vastaaminen edellyttää kykyä jatkuvaan uudistumiseen, jonka perustana ovat erilaiset yhteistyöverkostot ja uuden teknologian tuomat uudet toimintamahdollisuudet. Maahanmuuttajien koulutukselliset tarpeet tulee ottaa vahvasti huomioon kotoutumisen tukemisessa.

2.2.1. Henkilöstön osaaminen pidetään kehityksen kärjessä systemaattisella osaamisen johtamisella ja laajaan verkostoitumiseen kannustamalla

Henkilöstön koulutukseen ja kokemukseen perustuva osaaminen on kaupungin keskeinen voimavara. Osaamisen kasvattamisessa keskeisiä asioita ovat systemaattinen koulutustarpeiden suunnittelu sekä kansallisten ja kansainvälisten verkostojen hyödyntäminen. Hyvä koulutus ja osaamisen arvostaminen johtavat siihen, että työilmapiiri on luova, innostava ja henkilöstön sisäistä motivaatiota ylläpitävä.

Alatavoitteet:

- Henkilöstön osaaminen pidetään kehityksen kärjessä suunnitellusti johdetulla riittäväällä täydennyskoulutuksella ja kannustamalla uusien toimintatapojen löytämiseen.
- Henkilöstöä kannustetaan muodostamaan kansallisia ja kansainvälisiä verkostoja erityisesti hyödyntämällä uusia digitaalisia toimintaympäristöjä ja niiden suomia mahdollisuuksia.

2.2.2. Turun seudulla monipuoliset sivistyspalvelut saadaan esteettömästi kaikkien ulottuville hyödyntämällä uuden teknologian tarjoamia mahdollisuuksia ja alueellista yhteistyötä

Kaupungin koulutus- ja vapaa-aikapalvelujen tarjonta on laaja ja monipuolinen. Kaikkia palveluita ei kuitenkaan tarvitse tuottaa itse, vaan yhteistyötä voidaan tehdä laajasti. Eri tasoilla toimivien koulutuksen järjestäjien välinen yhteistyö, uuden opetusteknologian hyödyntäminen ja lähikirjastojen toimiminen alueellisina kulttuurikeskuksina ja yhteispalvelupisteinä ovat tärkeitä keinoja. Omassa edunvalvonnassaan Turku huolehtii koko maakunnan ja kaupunkiseudun eduista.

Alatavoitteet:

- Koulutus- ja kulttuuripalveluissa digitaalisia ympäristöjä hyödynnetään tehokkaasti.
- Omassa edunvalvonnassaan Turku huolehtii myös kaupunkiseudulla toimivien yhteistyökumppanien eduista.
- Kaupunki toimii koulutuksenjärjestäjäverkon kokoajana Turun alueella.

2.2.3. Vieraskielisen väestön suomen ja ruotsin kielen taidon kehittymistä ja suomalaisen yhteiskunnan tuntemusta tuetaan riittävällä koulutustarjonnalla ja muilla palveluilla

Vieraskielisten määrä jatkaa ripeää kasvuaan. Kotimaisten kielten hyvä osaaminen on kotoutumisen ja työllistymisen kannalta keskeinen tekijä. Tämä varmistetaan kehittämällä joustavat ja loogisesti etenevät maahanmuuttajien koulutukset ja ohjauspalvelut yhteistyössä koulutuksenjärjestäjien ja muiden yhteistyökumppaneiden kanssa.

Alatavoite:

- Kaikille vieraskielisille tarjotaan riittävästi tuloksellisia ja oikeanlaisia suomen ja ruotsin kielen opintomahdollisuuksia

2.2.4. Kansainvälisyyden edellytykset turvataan tukemalla asukkaiden ja henkilöstön valmiuksia toimia kulttuurien välisessä vuorovaikutuksessa

Kaupungissa on yhä enemmän monikulttuurisia perheitä ja samaan aikaan työelämän kansainvälistyminen edellyttää myös muiden kielten kuin suomen, ruotsin ja englannin osaamista. Tällaisessa tilanteessa on tärkeää, että kaupunkilaisten kansainvälisyyteen liittyviä valmiuksia ylläpidetään ja parannetaan.

Alatavoite:

- Kaupunki tarjoaa omissa oppilaitoksissaan laajan kielivalikoiman.
- **Kaupunki tarjoaa mahdollisuuksia kulttuurien välisiin kohtaamisiin**

2.2.5. Varhaiskasvatuksen palvelujen asiakaslähtöisyyttä kasvatetaan laajentamalla yhteistyötä muiden toimijoiden kanssa

Varhaiskasvatus on keskeinen toimintakokonaisuus lapsiperheiden palvelu- ja tukijärjestelmässä. Siihen liittyvät palvelut voivat olla hyvinkin monimuotoisia asiakkaiden tarpeista riippuen. Tekemällä yhteistyötä yksityisten toimijoiden kanssa palvelujen tarjontaa voidaan monipuolistaa ja tätä kautta vastata paremmin asiakkaiden muuttuviin tarpeisiin.

Alatavoitteet:

- Kaupunki huolehtii **varhaiskasvatuksen päivähoito**tarjonnasta kattavuudesta ja **varhaiskasvatuksen laadusta**.
- Kaupunki monipuolistaa yhteistyössä yksityisten toimijoiden kanssa varhaiskasvatuksen palvelutarjontaa, laajentaa palveluvalikoimaansa ja suuntaa palvelutarjontaa **päiväkotipalveluita kevyempiin asiakaslähtöisiin** toteuttamistapoihin.
- Varhaiskasvatuksen yhteistyötä neuvoloiden ja ennaltaehkäisevän perhetyön kanssa lisätään.

2.2.6. Kasvatuksen ja opetuksen palveluverkkoa uudistetaan sivistystoimialan ja Ammattikorkeakoulun toimipisteverkkoja tiivistämällä

Koulutuksen uusien toteuttamistapojen, **osallistumisasteen noston**, asutusrakenteen muutosten ja uusien järjestämismallien seurauksena kasvatuksen ja opetuksen palveluverkkoa on **laajennettava ja** uudistettava. Oppilaitosten toimintaympäristöihin tarvitaan muutoksia ja huomattava rakennusmassa on lähi-vuosien aikana peruskorjausten tarpeessa. Palveluverkkoja tulee varhaiskasvatuksessa ja perusopetuk-sessa tarkastella lähipalveluperiaatteella.

Alatavoitteet:

- Kaupungin oman varhaiskasvatuksen yksikkökoko kasvatetaan 100 – 140 hoitopaikan yksiköihin. **Päiväkotiverkon uudistamista ja tiivistämistä jatketaan.**
- ~~Lukiokoulutuksen, ammatillisen koulutuksen ja ammattikorkeakoulutuksen palveluverkkoa tiivistetään yksiköiden määrää vähentämällä ja selvittämällä tilojen yhteiskäyttömahdollisuuksia muiden koulutuksen järjestäjien kanssa.~~
- **Ammatillisen koulutuksen palveluverkon uudistamista ja tiivistämistä jatketaan. Uusiin kaupunginosiin (Skanssiin, Linnakaupunkiin ja Itäharjulle) suunnitellaan palvelualueajat ylittäviä monitoimitalohankkeita.**
- Oppilaitosten toimintaympäristön uudistamisessa hyödynnetään digitaalisia opetusratkaisuja.

2.2.7. ~~Vuonna 2017 nuorisotakuu toteutuu laajan poikkiallisen yhteistyön tuloksena~~ **Nuorten koulutuspolut turvataan ja nuorisotyöttömyyttä vähennetään**

~~Nuorisotakuuseen kuuluvat koulutustakuu ja nuorten aikuisten osaamishjelma. Niiden tavoitteena on antaa mahdollisuus nuorille, joilla ei ole työtä tai koulutusta. Nuorisotakuulla edistetään nuorten työllisyyttä ja lisätään nuorten ammattitaitoa sekä vahvistetaan nuorten mahdollisuuksia itsenäiseen elämään.~~

Turvataan kaikille peruskoulun jälkeen koulutuspaikka ja panostetaan siihen, että kaikki suorittavat myös toisen asteen tutkinnon. Otetaan Turun kaupungin oppilaitoksissa huomioon alueelliset työvoimatarpeet.

Alatavoitteet:

- Jokaiselle nuorelle varmistetaan peruskoulussa ja sitä seuraavassa nivelvaiheessa riittävä tuki ja ohjaus, jotta hän voi peruskoulun jälkeen jatkaa koulutuksen tai muun hänelle mielekkään toiminnan kautta eteenpäin elämässään.
- Toisella asteella opiskelevat nuoret läpäisevät opintonsa ja saavat valmiuksia siirtyä työelämään tai jatkokoulutukseen.
- Vieraskielisten ja erityistä tukea tarvitsevien nuorten tarpeet huomioidaan ja nuorisotakuu toteutuu myös heidän osaltaan.
- ~~Nuorisotakuuta toteutetaan sivistystoimialan, hyvinvointitoimialan, vapaa-aikatoimialan sekä muiden julkisten ja yksityisten yhteistyökumppaneiden kanssa.~~
- Pyritään kasvattamaan vieraskielisten oppilaiden osuutta toisen asteen oppilaitoksissa ja edelleen korkeakouluopinnoissa.

- Peruskoulun päättävälle ikäluokalle tarjotaan kahden viikon kesätyöseteli nuorten työllistymisen edistämiseksi ja syrjäytymisen ennaltaehkäisemiseksi.
- Työvoima- ja elinkeinokokeilun tehokkaalla toteuttamisella vähennetään merkittävästi nuoriso-työttömyyttä
- Varmistetaan ammatillisen koulutuksen reformin toteutuminen

2.2.8. Tulevaisuuden osaamispääoma turvataan järjestämällä jatkossakin korkeatasoista yleissivistävää ja ammatillista koulutusta

Peruskoulujen, lukioiden ja ammatillisen opetuksen toiminnan korkea laatu on keskeinen menestystekijä kaupungin kilpailukyvyllä. Yleissivistävä koulutus luo pohjaa vaativammille opinnoille, ja siksi sen järjestämiseen on panostettava voimakkaasti myös jatkossa. Perusopetus järjestetään varsinkin alimmilla vuosiluokilla lähipalveluna. Lukioiden vetovoimaa kehitetään monipuolisella kurssitarjonnalla ja sijoittumisella kaupungin keskusta-alueelle.

Alatavoitteet:

- Perusopetuksessa vahvistetaan lähikouluperiaatetta.
- Tehostetun ja erityisen tuen oppilaille mahdollistetaan opiskelu myös lähikoulussa.
- Ammatillista koulutusta keskitetään kampusajattelun pohjalta suurempiin kokonaisuuksiin ja käytetään tehokkaasti työelämän tarjoamia oppimisympäristöjä.
- Lukioiden tuloksellisuus on korkea, ja ne ovat maakunnallisesti vetovoimaisia.

2.3. Aktiivinen kaupunkilainen

Aktiivisella harrastamisella on yhteys parempaan koettuun terveyteen ja hyvän elämän kokemuksiin. Aktiivisuus tukee elämän hallintaa ja mielekkyyttä, antaa elämyksiä sekä vaikuttaa positiivisesti terveyteen ja pidentää elinikää. Aktiivinen vapaa-aika tarjoaa elämään sisältöä ja on olennainen osa hyvän elämän perustaa. Aktiivinen kaupunkilainen voi hyvin.

Merkittävänä toimijana kaupungin aktiivisuutta edistävien kulttuuri- ja liikuntapalveluiden tuottamisessa sekä nuorisopalveluissa on kolmas sektori, jota kaupunki tukee avustuksilla. Avustusjärjestelmää uudistamalla ja yhtenäistämällä voidaan parantaa kolmannen sektorin edellytyksiä toimia kaupungin strategisia tavoitteita toteuttavalla tavalla. Kulttuuripääkaupungin perintönä syntyneitä teemoja edelleen kehittämällä sekä jatkamalla hyviksi arvioituja toimintatapoja voidaan vahvistaa ja tukea monimuotoisen kulttuuritarjonnan syntymistä.

Aktiivisuuden lisäämisessä olennaisia osatekijöitä ovat omatoimisuuden ja itsepalvelun mahdollistaminen, palveluohjauksen kohdistaminen passiivisiin asukkaisiin ja yhteisten palvelujen kehittäminen. Palvelujen uudistamisen on oltava jatkuvaa. **Uudessa kunnassa asukkaiden osallisuus ja aktiivisuuden merkitys korostuu.**

2.3.1. Tuetaan aktiivista elämäntapaa luomalla edellytyksiä omatoimiselle aktiivisuudelle

Enemmän harrastavat, vapaa-ajallaan aktiiviset ihmiset ovat terveempiä ja voivat paremmin kuin vähän tai ei lainkaan harrastavat. Aktiivisuuden edistämisessä keskitytään siksi erityisesti passiivisiin kuntalaisiin. **Turku edistää erityisesti liikunnallista elämäntapaa – ja innostaa aktiivisuuteen. Olosuhteet ja osaaminen sekä yhteistyö ja yhteisöllisyys kannustavat hyvinvointia edistäviin elämäntapoihin.** Toiminnassa toteutetaan asukas- ja asiakastietoon perustuvaa säännöllistä, monipuolista eri tarpeet huomioivaa viestintää sekä palveluohjausta ja -tuotantoa. Keskeisinä kohderyhminä ovat lapset ja nuoret, maahanmuuttajat sekä ikääntyvä väestö.

Alatavoitteet:

- Tuetaan kaupunkilaisten omaan oivallukseen perustuvaa aktiivisuutta.
- Tuotetaan toimialojen ja palvelualueiden **sekä muiden toimijoiden** yhteistyönä aktiiviseen elämäntapaan kannustavia palveluja **ja palvelupolkuja.**
- ~~Toteutetaan toimialat ja muut toimijat ylittäviä palvelupolkuja.~~
- ~~Tuetaan erityisesti sellaista kansalais- ja järjestötoimintaa, joka aktivoi passiivisia.~~
- **Vahvistetaan liikunnallisen elämäntavan edistämistä ja osaamista Kaikkia liikuttava Turku / Turku Future Sports –konseptilla**
- **Tuetaan positiivista rakennemuutosta varmistamalla uusien tulijoiden kiinnittyminen Turkuun ja alueen elinkeinoelämään.**

2.3.2. Toteutetaan palveluja yhteistyöllä kansalais- ja järjestötoiminnan kanssa

Toimiva yhteistyö kaupungin ja kansalais- ja järjestötoiminnan välillä varmistaa kustannustehokkaat palvelut, joita kaupungin ei tarvitse välttämättä kokonaan tuottaa itse. Kaikissa palveluissa tarkastellaan tuottamistapoja yhä enemmän yhteistyössä kolmannen sektorin kanssa ja siirretään soveltuvia osia kau-

pungin tukemana kolmannen sektorin tuotettavaksi. Yhteistyötä tehdään kaupungin toimijoiden varmistamana niin, että vapaa kansalais- ja järjestötoiminta on vahvasti mukana ja vastuussa. Kaupunki tarjoaa tukipalveluja ja koulutusta kansalais- ja järjestökumppaneille tarkoituksenmukaiseksi katsomillaan alueilla. Osallistuminen kansalais- ja järjestötoimintaan lisää asukkaiden osallisuutta ja yhteisöllisyyttä sekä aktiivisuutta ja elämänhallintaa.

Alatavoitteet:

- Avustusjärjestelmä uudistetaan ja yhtenäistetään tukemaan kaupungin strategisia tavoitteita. Avustusrekisterillä lisätään avoimuutta ja läpinäkyvyyttä.
- Avustusten jakamiseen luodaan malli, jossa suuremmat vakiintuneet toimijat kuuluvat sopimusten piiriin ja jossa pienemmät ja vaihtuvat avustusten saajat täydentävät ja monipuolistavat palvelutarjontaa.
- Tuotetaan vapaa-aikatoimialan palveluja lisääntyvässä aktiivisessa kumppanuudessa ja vuorovaikutuksessa strategisesti tärkeiden kansalais- ja järjestötoimijoiden kanssa.
- Varmistetaan yhteistyöfoorumien toimintaa yhdessä kolmannen sektorin kanssa.

2.3.3. Aktiivista elämäntapaa edistävät palvelut kohdennetaan hyödyntämällä paremmin asiakas- ja asukastietoa

Kaupungin asukkaiden ja asiakkaiden tunteminen auttaa suuntamaan kaupungin voimavaroja palveluihin, jotka tuovat suurimman hyödyn ja vaikuttavuuden. Samalla asiakkaiden palvelukokemusta voidaan parantaa. Asiakastuntemusta voidaan hyödyntää sekä kaupungin omassa että kumppanien palvelutuotannossa. Vastaavasti aktivointipalveluja tuottavalle kansalais- ja järjestötoiminnalle on tarjottava riittävästi tietoa kaupungin toiminnasta ja palveluista.

Asiakastuntemus kasvaa vahvistamalla vuorovaikutteisuutta sekä suunnittelussa että asiakasrajapinnassa. Digitaalisten medioiden hyödyntämisen lisäksi kommunikaatiota tarvitaan lisää arjen työssä asiakkaiden ja asukkaiden kanssa. Samalla kaupungin omaa vuorovaikutusosaamista ja kulttuurien osaamista on kasvatettava.

Alatavoitteet:

- ~~Käytetään suunnittelussa ajankohtaista tutkimustietoa yhteiskunnallisista muutostrendeistä ja avustusrekisterillä lisätään avoimuutta ja läpinäkyvyyttä.~~

Lisätään asukas- ja asiakastiedon sekä tutkimustiedon hyödyntämistä osana suunnittelua ja toteutusta sekä arviointi- ja kehittämistyötä mm. **Smart and wise Turku –kärkihankkeen kautta**

- ~~Kohdennetaan vapaa-aikatoimialan palvelut asukas- ja asiakastietoa hyväksi käyttäen.~~
- Lisätään vuorovaikutusosaamista, jotta kommunikointi kehittyy sekä kaupungin ja sen asukkaiden välillä että asukkaiden kesken.
- Digitaalisia medioita hyödynnetään aktiivisen elämäntavan ja vuorovaikutteisuuden kasvattamisessa.

2.3.4. Vahvistetaan aluenäkökulmaa asuinalueiden ominaispiirteitä hyödyntämällä

Ymmärtämällä kaupungin alueiden ominaispiirteet voidaan paremmin tukea positiivisen alueidentiteetin vahvistumista. Alueellisen identiteetin vahvistuminen lisää asukkaiden sitoutumista asuinalueeseensa ja turvallisuuden tunnetta, mikä puolestaan vähentää lieveilmiöitä, kuten ilkkua. Alueiden tilojen avaaminen mahdollisuuksien mukaan kuntalaisten käyttöön luo puitteet oma-aloitteiselle toiminnalle. Kaupunkilaisilla tulee olla mahdollisuudet toteuttaa itselleen tärkeitä asioita itseohjautuvasti omalla asuinalueellaan, yksin, ryhmissä ja yhdistyksissä.

Alatavoitteet:

- Vakiinnutetaan kaupungin eri alueilla työskentelevien kaupungin toimijoiden yhteistyö, johon osallistuminen on osa perustyötä kaikilla toimialoilla.
- Tarjotaan asukkaille alueen soveltuvia tiloja omatoimiseen käyttöön sekä kannustetaan heitä oma-aloitteisuuteen.
- Alueiden identiteettiä vahvistetaan kaupungin sekä sen asukkaiden ja asiakkaiden yhteisellä suunnittelulla ja mahdollistamalla identiteettiä vahvistavia toimintoja ja tapahtumia alueilla.
- **Puututaan alueiden eriytymiskehitykseen ja vähennetään huono-osaisuuden lisääntymistä.**

2.3.5. Osallisuutta lisätään ottamalla se osaksi suunnittelua, toteuttamista ja päätöksentekoa

Osallisuus on kaupungin perustoimintaa, jossa on kyse vuorovaikutuksesta, viestinnästä ja yhteistyöstä kuntalaisten, päätösten valmistelijoiden ja luottamushenkilöiden välillä. Antamalla kuntalaisille mahdollisuus vaikuttaa itseään koskeviin asioihin jo valmisteluvaiheessa, sitoutuminen yhteisiin tavoitteisiin ja päätöksiin kasvaa. Osallisuus on myös hyvinvoinnin tärkeä osatekijä, jonka tulee näkyä asukkaille konkreettisen tekemisen mahdollisuuksina erityisesti asukkaiden omilla asuinalueilla.

Osallisuus tukee tavoitetta kaupunki- ja palvelusuunnittelun asukas- ja asiakaslähtöisestä toteuttamisesta. Vuorovaikutteiset ja osallistavat suunnitteluprosessit varmistavat, että kaupungin palvelut, tilat ja rakenteet vastaavat asiakkaiden tarpeita.

Alatavoitteet:

- Osallisuuden painopisteinä ovat kaupunginosa- ja teemaosallisuus sekä lasten ja nuorten ja erityisryhmien osallisuus.
- ~~Aluetyöhön kutsutaan mukaan alueen kansalaistoiminnan ja järjestöjen edustajat.~~
- Hyödynnetään digitaalisia ratkaisuja asukkaiden osallistamisessa, aloitteiden ja palautteiden keräämisessä ja niiden hyödyntämisessä.
- ~~Osallisuus mahdollistetaan tapaus- ja asiakohtaisesti niin, että se ei välttämättä edellytä pysyvää tai pitkäaikaisempaa sitoutumista.~~
- **Mahdollistetaan asukkaiden osallisuus myös kertaluonteisesti.**

2.3.6. Turun asemaa eurooppalaisena kulttuurikaupunkina ja kaupunkikulttuurin edelläkävijänä vahvistetaan kehittämällä uudenlaisia kulttuuriin osallistumisen muotoja

Kulttuurikaupungissa kulttuurin käsite ymmärretään laajasti. Kulttuurikaupungissa vahvistetaan ja tuetaan monimuotoisen kulttuuritarjonnan syntymistä pitkäaikaisista moniulotteisista tuotannoista aina pieniin ja vaihtuviin pop up -ilmiöihin. Turku on kulttuurin edelläkävijäkaupunki, jossa vallitsee vapaa ja rohkeava tekemisen meininki. Turku kehittää edelleen uudenlaisia kulttuuriin osallistumisen ja kulttuurin harrastamisen muotoja.

Alatavoitteet:

- Sekä kaupungin omassa toiminnassa että vapaalla kentällä toteutetaan uudenlaisia kulttuuritoiminnan muotoja ja kaupunkikulttuuritapahtumia.
- Korostetaan luovuutta ja innovatiivisuutta kaupungin toiminnassa ja palvelutuotannossa sekä tuodaan kulttuuria eri muodoissaan asukkaiden arkeen ja vapaa-aikaan.
- Edistetään ”Kulttuuri tekee hyvää” -ajattelua ja taiteen sekä kulttuurin rikkautta osana palvelujen suunnittelua ja kehittämistä.
- Toteutetaan konserttitalon peruskorjaus ja laajennus ja keskitetään musiikin opetusta Aninkaisen koulutalolle
- Historiamuseon toteuttamisella vahvistetaan kaupungin vetovoimaa

2.3.7. Hyvän elämän Turku luodaan ottamalla aktiivisuus elämäntavaksi

Kaupungin tavoitteena on saada aktiivisuus mahdollisimman monen turkulaisen elämäntavaksi tarjoamalla turkulaisten arkeen ja juhlaan elämäniloa, elämyksiä, liikettä, tietoa ja taitoa. Liikunnallisen, aktiivisen elämäntavan tuottama lisäarvo on kaupungin talouden ja toiminnan kannalta merkittävä. Sillä saavutetaan myös inhimillistä hyötyä ja vaikuttavuutta parantuneen elämänlaadun muodossa. Taiteella ja kulttuuritoiminnalla on todettu yhteys hyvään terveyteen, parempaan työkykyyn ja hyvän elämän kokemuksiin.

Turku on vetovoimaisten liikunta- ja kulttuuritapahtumien sekä nähtävyyksien kaupunki ja sellaisena ainutlaatuinen Suomessa. Historiallisesti monikerroksinen ja palveluiltaan ajanmukainen kaupunki on sekä viihtyisä asuinpaikka että vetovoimainen matkailukohde. Monipuolinen vapaa-ajan tarjonta luo sekä asukkaille että matkailijoille innostavan oppimis- ja kokemusympäristön.

Liikkuminen elämäntavaksi

Liikuntapalvelujen tavoitteena on mahdollistaa liikunnallinen ja yhteisöllinen elämä asukkaille. Palvelut toteutetaan paikallisella ja alueellisella yhteistyöllä, luomalla terveyttä edistävän liikunnan mahdollisuuksia, tukemalla kansalaistoimintaa, tarjoamalla liikuntapaikkoja sekä järjestämällä liikuntaa erityisesti passiivisille ja erityisryhmille.

Alatavoitteet:

- Aktivoidaan terveytensä kannalta liian vähän liikkuvia lisäämään liikunnan määrää lisäämällä heidän palvelutarpeidensa tuntemusta.
- Vähennetään ”dropout” ja ”dropoff” ilmiöitä luomalla säännöllisen liikuntaharrastuksen jättäneille tai kilpaurheilun keskeyttäneille nuorille mielekkäitä liikuntamahdollisuuksia yhteistyössä liikuntaseurojen kanssa.

- Kehitetään lasten ja nuorten harrastusmahdollisuuksia liikuntajärjestöjen kanssa, jotta lapset kiinnittyvät liikunnalliseen elämäntapaan. Säännöllisellä liikuntaharrastuksella ehkäistään drop-out- ja dropoff ilmiöitä ja luodaan nuorille mielekkäitä liikuntamahdollisuuksia yhteistyössä liikuntaseurojen kanssa
- Edistetään liikuntamahdollisuuksien esteettömyyttä ja saavutettavuutta.
- Kehitetään liikuntaolosuhteita, avustuksia ja kumppanuuksia kaupungin strategisten tavoitteiden mukaisesti.
- Tehdään hyvinvoinnin, liikunnan ja urheilun tulevaisuutta myös tutkimuksen, yrittäjyyden ja innovaatioiden voimalla Kaikkia liikuttava Turku / Turku Future Sports -konseptoinnilla

Kulttuuri tekee hyvää

Kulttuuria tuottavat Turussa sekä kaupunki itse että kolmas sektori. Eri kulttuuritoimijoiden välinen yhteistyö on yhä tärkeämpää ja sitä tuetaan avustuksista päätettäessä. Kaupungin omat kulttuuripalvelut mahdollistavat kulttuurin perustarjonnan, jota vapaa kenttä täydentää. Kulttuuripalvelujen kynnystä tulee edelleen madaltaa ja asiakaslähtöisyyttä vahvistaa. Ihmisten arjessa näkyvien matalan kynnyksen kulttuuripalvelujen lisäksi tarvitaan vetovoimaisia huipputuotantoja, jotka kasvattavat kaupungin matkailullista kiinnostavuutta ja kilpailukykyä.

Alatavoitteet:

- Kasvatetaan kulttuuripalvelujen asiakaslähtöisyyttä uusien asiakasryhmien tavoittamiseksi.
- Kirjastopalveluissa vahvistetaan tietoyhteiskunnan perustaitoja, kuten monilukutaito, lähtökohdista tiedon saatavuus.
- Museotoimintaa uudistetaan kokemuksellisen perhe- ja matkailutoiminnan suuntaan.
- Museopalveluissa viranomaistoiminnan palvelutasoa ja joustavuutta lisätään ja mahdollistetaan ajallisesti kerrostuneen kaupunkikuvan kehittäminen.
- Vahvistetaan Turku taidemusiikin dynaamisena keskittymänä ja taiteilijavierailijoiden esiintymispaikkana sekä kiinnostavana yhteistyökumppanina musiikin alalla.
- Ennakoidaan palvelutarpeiden muutoksia, muokataan uusia palvelukonsepteja ja rohkaistaan toimijoita järjestämään uudenlaisia kulttuuritapahtumia ja -ilmiöitä.
- Edistetään kulttuurin vapaan kentän toimintaedellytyksiä ja lisätään yhteistyötä.
- Peruskorjattu teatteritalo luo Turun kaupunginteatteri Oy:lle edellytykset aiempaa asiakaslähtöisemmälle ja kustannustehokkaammalle toiminnalle.
- Kaupungin kulttuuripalvelut tarjoavat kansallisen ja kansainvälisen tason kulttuurielämyksiä kaupunkilaisille ja muualta tuleville.
- Tuotannot valmistellaan ja suunnitellaan koordinoitusti ja hyödynnetään yhteisesti kaupunkitasolla.

Lasten ja nuorten kasvu tasapainoiseen elämään

Tavoitteena on, että lapset ja nuoret kasvavat aktiivisiksi ja yhteisvastuuta kantaviksi kaupunkilaisiksi. Heille on tarjottava mahdollisuudet osallistua tasavertaisesti kulttuuri-, liikunta- ja vapaa-ajan toimintaan sekä nuorisopalveluihin ja palvelujen suunnitteluun. Ennaltaehkäisevät palvelut ja virikkeellinen toiminta ylläpitävät lasten ja nuorten hyvinvointia ja terveyttä.

Alatavoitteet:

- Otetaan lapset ja nuoret aktiivisesti mukaan heitä koskevien asioiden suunnitteluun, valmisteluun ja toteuttamiseen.
- Tuetaan ja hyödynnetään vuorovaikutteisen demokratian keinoja yhdessä lasten ja nuorten kanssa.
- Mahdollistetaan monipuolisen nuorisokulttuurin toteutuminen.
- Laajennetaan nuorisotyön painopistettä tilojen järjestämisestä nuorisotyön sisällön kehittämiseen.
- Kehitetään yhteiskäytössä olevien tilojen palveluja.
- Varmistetaan, että lapsi ja nuori saa tarvitessaan aikuisen tukea ja läsnäoloa sekä liikunnan ja kulttuurin virikkeitä.
- ~~Toteutetaan laajaan kumppanuuteen perustuvaa aamu- ja iltapäiväkerhotoimintaa ja edistetään pysyvien harrastuspolkujen syntymistä.~~